

Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
His Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Arweiniad dilynol

Arweiniad ar gyfer darparwyr ac arolygwyr ôl-16

I'w ddefnyddio yn ystod arolygiadau

I'w ddefnyddio o 26 Chwefror 2024 ymlaen

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:

www.estyn.llyw.cymru

© Hawlfraint y Goron 2024: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Cynnwys

Arweiniad dilynol	1
Cefndir	1
Yn peri pryder	1
Trefniadau dilynol	3
Ymweliad cyswllt y cynllun gweithredu ôl-arolygiad	3
Ymweliadau / gweithgarwch monitro	3
Tynnu o'r categori gweithgarwch dilynol	5

Arweiniad dilynol ar gyfer arolygwyr ôl-16

Mae'r ddogfen hon yn rhoi arweiniad ar weithgarwch dilynol ar gyfer pob arolygiad ôl-16 craidd, a gynhelir o 26 Chwefror 2024.

Mae'r arweiniad yn nodi'r camau y bydd timau arolygu yn eu cymryd i'w helpu i ymgymryd â gweithgarwch dilynol.

Mae un lefel o weithgarwch dilynol ar gael i arolygwyr ôl-16. Fodd bynnag, mae'r gweithgarwch monitro yn hyblyg ac wedi'i deilwra i fodloni orau yr argymhellion a nodwyd yn yr arolygiad craidd.

Mae'r arweiniad hwn yn hyblyg, gan fod angen iddo fod yn ymatebol i'r amrywiaeth eang o sefyllfaoedd sy'n digwydd mewn darparwyr wrth iddynt wella ar ôl arolygiadau craidd. Mae Estyn yn cadw'r hawl i addasu'r arweiniad i ddiwallu anghenion darparwyr penodol.

Cefndir

Yn ystod yr holl arolygiadau craidd, bydd y tîm arolygu yn ystyried p'un a oes angen unrhyw weithgarwch dilynol ar y darparwr.

Mae'r holl waith dilynol yn cynnwys gweithgarwch gan arolygwyr Estyn. Mae'r gweithgarwch yn cynnwys monitro sy'n gweddu'n agos i'r darparwr a'r argymhellion o'r arolygiad craidd. Mae gweithgarwch dilynol Estyn yn hyblyg ac wedi'i deilwra i fodloni'r argymhellion allweddol a nodwyd adeg yr arolygiad craidd. Mae angen i weithgarwch dilynol fod yn gymesur â nifer yr argymhellion, a'r math o argymhellion y mae angen i'r darparwr fynd i'r afael â nhw ar ôl ei arolygiad craidd. Mae angen rhoi ystyriaeth ofalus i'r gweithgarwch monitro o ran y gweithgaredd, nifer yr arolygwyr a hyd yr ymweliadau â'r darparwr. Ni ddylai gweithgarwch dilynol fod yr un fath ar gyfer yr holl ddarparwyr, ond dylai fod yn gymesur â'r argymhellion.

Mae'r un prosesau sicrhau ansawdd yn berthnasol i waith dilynol ag i arolygiadau craidd. Yr unig werthusiad a adroddwyd yn ystod unrhyw ymweliad monitro yw p'un a oes angen gweithgarwch dilynol ar ddarparwr o hyd. Bydd y gwerthusiad hwn yn cael ei adrodd i'r darparwr yn ystod ymweliadau monitro ar ôl arolygiadau craidd. Mae'n gyfrinachol i'r darparwr hyd nes cyhoeddi'r adroddiad.

Yn peri pryder

Yn ystod yr holl arolygiadau, bydd y tîm arolygu'n ystyried p'un a yw'r darparwr yn peri pryder a bod angen gweithgarwch dilynol arno. Gallai hyn fod yn gysylltiedig ag agwedd neu agweddau ar addysg a hyfforddiant sy'n annigonol i ddiwallu anghenion dysgwyr. Mae Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022 yn datgan bod 'ansawdd addysg drydyddol, neu gwrs addysg drydyddol, yn annigonol os nad yw'n ddigonol i ddiwallu anghenion rhesymol y rhai sy'n derbyn yr addysg neu'n dilyn y cwrs.'¹

¹ Adran 52 (3) Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022

Dyma'r rhesymau posibl dros nodi bod darparwr yn peri pryder:

- cyfran uchel o ddysgwyr yn tangyflawni dros gyfnod neu ddirywiad sylweddol mewn cyflawniad dros gyfnod
- os nad yw'r darparwr yn rhoi safon dderbyniol o addysg a hyfforddiant i'w ddysgwyr
- os nad yw'r darparwr yn perfformio cystal o gryn dipyn na'r hyn y gellir yn rhesymol ddisgwyl iddo berfformio yn yr holl amgylchiadau
- os nad yw'r bobl sy'n gyfrifol am arwain, rheoli neu lywodraethu'r darparwr yn dangos y gallu i sicrhau'r gwelliant angenrheidiol
- pryderon difrifol am ddiogelu
- methu mynd i'r afael â diffygion a nodwyd yn ystod arolygiadau blaenorol neu drwy weithgarwch mewnol neu allanol arall
- unrhyw bryder arall sy'n achosi risg sylweddol i les neu gyflawniad dysgwyr

Rhaid i'r tîm arolygu adrodd fel y gwelant a gallu cadarnhau eu barnau ar sail tystiolaeth gadarn. Os yw'r dystiolaeth yn pwyntio at y casgliad fod y darparwr yn peri pryder, rhaid i arolygwyr wneud y penderfyniad hwnnw.

Dylai ein harolygwyr gofio bob amser bod y prif bwyslais mewn arolygiadau ôl-16 ar y deilliannau ar gyfer dysgwyr.

Wrth farnu i ba raddau y mae gan uwch arweinwyr y gallu i ysgogi gwelliannau, bydd angen i arolygwyr ystyried pa mor dda y mae'r arweinwyr hyn yn gwybod ac yn deall y cryfderau a'r meysydd i'w gwella yn eu sefydliad. Dylai arolygwyr hefyd sefydlu a yw uwch arweinwyr yn dangos y gallu i fynd i'r afael â'r meysydd i'w gwella trwy'r synnwyr o ddiben a chyfeiriad a ddarperir ganddynt, a thrwy benderfyniadau a'r camau a gymerwyd i fynd i'r afael â phryderon. Dylai trafodaethau ag uwch arweinwyr ddarparu tystiolaeth o sut maent yn mynd i'r afael â'r materion hyn ac a ydynt yn rhoi sylw i'r pethau cywir. Lle bo'n berthnasol, dylai arolygwyr ystyried hefyd pa mor wybodus yw llywodraethwyr neu aelodau bwrdd am feysydd i'w gwella a pha mor dda y maent yn defnyddio'r wybodaeth hon i wneud penderfyniadau effeithiol a phriodol.

Yn yr holl amgylchiadau, mae'n hanfodol bod arolygwyr yn gwerthuso gwaith y darparwr yn y cyd-destun y mae'n gweithredu ynddo ar hyn o bryd. Ni ddylent gael eu dylanwadu'n ormodol gan gynlluniau ar gyfer gwella a baratowyd yn ddiweddar nad ydynt wedi cael eu rhoi ar waith eto na phenodiad diweddar staff, fel pennaeth, Prif Weithredwr neu uwch arweinydd newydd, neu'r darparwr yn datgan y gall fynd i'r afael â phryderon yn gyflym. Mae hyn oherwydd na fydd y gwelliannau wedi cael effaith eto yn yr achosion hyn. Rhaid i arolygwyr farnu perfformiad a deilliannau presennol y darparwr yn hytrach na bwriadau damcaniaethol neu dda, cynlluniau a rhagolwg dyheadol.

Dylai trafodaethau'r tîm ystyried unrhyw ffactorau lliniarol i sicrhau dilysrwydd a dibynadwyedd gwerthusiadau cyn dod i benderfyniad fod darparwr yn peri pryder.

Os bernir bod y darparwr yn peri pryder, dylai'r arolygydd cofnodol gymryd y camau canlynol:

- rhoi gwybod i'r cydlynnydd arolygu priodol

- rhoi gwybod i'r Cyfarwyddwr Cynorthwyol neu'r Cyfarwyddwr Strategol am y farn (a fydd, yn ei dro, yn rhoi gwybod i PAEF)

Os bernir bod y darparwr yn peri pryder, dylai'r arolygydd cofnodol ddweud wrth y pennaeth / Prif Weithredwr ar ddiwedd yr arolygiad fod y tîm wedi dod i'r casgliad hwn a llenwi'r adran berthnasol ar y ffurflen adrodd.

Ar ôl cymedroli a dilysu'r deilliannau arolygu cytunedig o fewn Estyn, byddwn yn ysgrifennu llythyr o gadarnhad i'r darparwr yn esbonio y bydd arolygwyr yn adolygu'r cynnydd a wnaed gan y darparwr. Bydd Estyn yn monitro cynnydd y darparwr wrth fynd i'r afael â'r argymhellion a amlygwyd yn yr adroddiad gan ddefnyddio'r trefniadau a nodwyd isod yn yr arweiniad hwn.

Trefniadau gweithgarwch dilynol

Bydd un categori gweithgarwch dilynol ar gyfer arolygiadau ôl-16, sef: 'peri pryder'. Mae'r arweiniad isod yn amlinellu sut byddwn yn gweithio gyda darparwr lle nad yw agwedd neu agweddau ar addysg a hyfforddiant yn ddigonol i ddiwallu anghenion rhesymol y rhai sy'n derbyn yr addysg.

Ymweliad cyswllt y cynllun gweithredu ôl-arolygiad

Tua thri mis ar ôl yr arolygiad, byddwn yn trefnu i'r arolygydd cyswllt ôl-16 ymweld â'r darparwr, gan gyfarfod ag uwch arweinwyr a llywodraethwyr (lle bo'n berthnasol) ac unrhyw randdeiliaid allweddol eraill, lle bo'n berthnasol, fel Llywodraeth Cymru². Byddwn hefyd yn cynnwys arolygydd cofnodol yr arolygiad, lle bo modd. Diben hyn fyddai gwirio bod y darparwr wedi deall yn llawn y rhesymau dros argymhellion yr arolygiad, a gwirio bod y darparwr yn datblygu cynlluniau priodol i fynd i'r afael â diffygion. Byddwn yn anfon hysbysiad ffurfiol dair wythnos cyn yr ymweliad ond yn anelu at sicrhau bod y dyddiad yn addas cyn i ni gyflwyno'r hysbysiad hwn.

Ar ôl yr ymweliad, bydd Estyn yn anfon llythyr at bennaeth / prif swyddog gweithredol y darparwr. Bydd y llythyr hwn yn cadarnhau graddau'r sicrwydd a gafodd arolygwyr yn ystod yr ymweliad fod y darparwr yn deall y rhesymau pam mae agwedd neu agweddau sy'n peri pryder, a bod cynlluniau addas yn cael eu datblygu i fynd i'r afael â diffygion. Bydd y llythyr hefyd yn cadarnhau sut mae'r darparwr yn bwriadu mynd i'r afael â'r pryder.

Ymweliadau / gweithgarwch monitro

Ar ôl ymweliad cyswllt y cynllun gweithredu ôl-arolygiad, byddwn yn datblygu amserlen o ymweliadau neu weithgarwch monitro gyda'r darparwr. Bydd barn y darparwr yn cael ei hystyried wrth ddatblygu'r amserlen.

Bydd y gweithgareddau monitro hyn yn cael eu defnyddio i wirio pa mor dda y mae'r darparwr yn bwrw ymlaen â'i gynlluniau i fynd i'r afael â'r argymhelliad/argymhellion o'r arolygiad, a beth yw effaith eu camau gweithredu. Bydd gweithgarwch monitro yn

² Neu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil o 1 Awst 2024.

cael ei deilwra i'r darparwr a gallai gynnwys gweithgarwch wrth y ddesg, cyfarfod ar-lein neu ymweliad â'r darparwr.

Byddwn yn cynnal y gweithgaredd monitro cyntaf tua naw mis ar ôl ymweliad cyswllt y cynllun gweithredu ôl-arolygiad. Bydd mwy o ymweliadau neu weithgarwch yn cael eu trefnu chwe mis ar ôl yr ymweliad / gweithgaredd blaenorol, os oes eu hangen. Byddwn yn hysbysu'r darparwr yn ffurfiol dair wythnos cyn ymweliad monitro am yr ymweliad monitro, ond byddwn yn anelu at sicrhau bod y dyddiad yn addas cyn i ni gyflwyno'r hysbysiad hwn.

Byddwn fel arfer yn cynnwys yr arolygydd cyswllt ym mhob gweithgaredd monitro, a byddwn fel arfer yn cynnwys yr arolygydd cofnodol yn yr ymweliad / gweithgaredd monitro cyntaf, o leiaf. Bydd maint y tîm a chynllun y gweithgaredd neu'r ymweliad yn cael ei deilwra i gyd-destun penodol y darparwr a natur yr argymhellion. Bydd ymweliadau monitro yn nodweddiadol yn cael eu gwasgaru dros dridiau, gan ddechrau a gorffen amser cinio ar y diwrnod cyntaf a'r diwrnod olaf, ond yn y pen draw, byddwn yn gweithio gyda'r darparwr i gytuno ar amserlen addas o weithgareddau. Bydd gweithgarwch monitro arall, fel cyfarfodydd ar-lein neu adolygiadau wrth y ddesg yn cael eu cynnal dros gyfnod byrrach, sef deuddydd yn nodweddiadol.

Bydd YAR yn cael ei chreu ar gyfer pob gweithgaredd monitro a fydd yn galluogi'r darparwr i rannu ychydig o ddogfennau allweddol a gwybodaeth ategol sy'n berthnasol.

Yn ystod y gweithgaredd monitro, bydd arolygwyr yn ystyried pa mor dda y mae'r darparwr wedi mynd i'r afael â phob un o'r argymhellion a faint o gynnydd a wnaed yn gyffredinol. Os nad yw'r darparwr yn peri pryder mwyach, yna bydd arolygwyr yn argymhell y dylid tynnu'r darparwr o'r categori gweithgarwch dilynol.

Ar ôl pob ymweliad neu weithgaredd monitro, byddwn yn anfon adroddiad byr i'r darparwr o fewn pedair wythnos, gyda chopi i dîm Ansawdd Ôl-16³ Llywodraeth Cymru. Bydd yr adroddiad hwn yn cadarnhau graddau'r sicrwydd a gafodd arolygwyr yn ystod yr ymweliad fod camau gweithredu'r darparwr ers yr arolygiad yn cael yr effaith ddymunol ar y meysydd i'w gwella. Yn yr adroddiad, gallai arolygwyr gynnwys argymhellion i'r darparwr gefnogi mwy o welliant yn ei gynlluniau i fynd i'r afael â'r pryder. Os yw'r darparwr wedi gwneud cynnydd digonol, bydd yn cael ei dynnu o'r categori gweithgarwch dilynol.

Os nad yw arolygwyr yn fodlon â chynnydd, byddwn yn trefnu amser ar gyfer ymweliad neu weithgaredd monitro pellach ymheng chwe mis. Os nad oes digon o gynnydd wedi'i wneud ar ôl dwy flynedd yn y categori gweithgarwch dilynol, byddwn yn anfon adroddiad i Lywodraeth Cymru⁴ yn esbonio'r rhesymau pam mae agwedd neu agweddau ar addysg a hyfforddiant y darparwr o hyd nad ydynt yn ddigonol i ddiwallu anghenion rhesymol y rhai sy'n derbyn yr addysg.

³ Neu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil o 1 Awst 2024.

Tynnu o'r categori gweithgarwch dilynol

Ar ôl unrhyw ymweliad monitro, gallai arolygwyr argymhell i PAEF nad yw'r darparwr yn peri pryder mwyach, ac y gellir ei dynnu o'r categori gweithgarwch dilynol. I fod yn y sefyllfa hon, byddai angen sicrhau arolygwyr bod digon o gynnydd wedi'i wneud wrth fynd i'r afael â phob argymhelliad o'r arolygiad.

Os yw PAEF yn cytuno, yna bydd yr adroddiad ar gyfer yr ymweliad monitro yn cynnwys gwerthusiad o gynnydd ar gyfer pob argymhelliad, a barn gyffredinol fod cynnydd digonol wedi'i wneud i allu tynnu'r darparwr o'r categori gweithgarwch dilynol gan nad yw'n peri pryder mwyach.

Bydd llythyr byr sy'n esbonio nad yw'r darparwr yn peri pryder mwyach yn cael ei gyhoeddi ar ein gwefan.